

Diskussionsoplæg: Dele- og platformøkonomi

Spørgsmål til drøftelse

- *Nye forretningsmodeller:* Kan der gøres mere for, at virksomheder kan udnytte de vækstmuligheder, som de nye digitale forretningsmodeller indenfor dele- og platformøkonomien giver, fx ift. let og hurtig adgang til fleksible tjenester og arbejdskraft.
- *Et innovativt potentiale:* I hvor stor grad kan vi forvente, at dele- og platformøkonomien radikalt vil ændre store dele af økonomien, og hvad skal vi gøre for, at det bliver en innovativ mulighed for det danske samfund?
- *Nye typer af arbejdsforhold:* Medfører de nye deleøkonomiske ydelser et behov for en ny kategori af aktør på arbejdsmarkedet tilpasset mere uafhængige og fleksible arbejdsformer? Og hvad vil det give af udfordringer?

Deleøkonomien skaber nye muligheder og udfordringer

Regeringen har netop lanceret en strategi for vækst gennem deleøkonomi, med 23 konkrete initiativer, der skal gøre deleøkonomien til en drivkraft for vækst og innovation, sikre korrekt skattebetaling og give forbrugerne bedre muligheder for at udnytte de tilbud som deleøkonomien rummer.

Dele- og platformøkonomien i Danmark er i vækst. Ifølge Danmarks Statistik deltager hver femte dansker i deleøkonomiske aktiviteter. Lige nu er deleøkonomien en relativ lille del af den samlede danske økonomi. Et forsigtigt bud på omfanget af danskernes aktivitet på deleøkonomiske platforme inden for de tre mest udbredte områder af deleøkonomien – samkørsel, biludlejning og overnatning – var i 2015 på mellem 425 mio. kr. og 625 mio. kr. i Danmark. I dag er dette tal formentlig noget højere, bl.a. som følge af en stigning i solgte overnatninger på deleøkonomiske platforme som Airbnb.

De nye digitale forretningsmodeller giver nye muligheder og øget fleksibilitet. Forretningsmodellerne kan sikre en bedre udnyttelse af ressourcerne i økonomien ved bedre at udnytte den ledige kapacitet i fx boliger, biler og andre aktiver. Dele- og platformøkonomien kan samtidig medvirke til en øget konkurrence på de markeder, de træder ind på til gavn for forbrugere og virksomheder. Det kan bidrage til at styrke den økonomiske vækst, ikke mindst hvis der er ordentlige og fair konkurrencevilkår mellem deleøkonomi og traditionel økonomi.

Den voksende dele- og platformøkonomi er en del af en bredere udvikling inden for dele af arbejdsmarkedet, hvor man ser, at grænserne mellem selvstændige og arbejdstagere udviskes, og at antallet af midlertidige ansættelser og deltidsansættelser i flere europæiske lande er stigende. Arbejdsopgaver, som før blev udført i virksomhederne eller via vikarbureauer, udbydes nu også som enkeltopgaver på forskellige digitale platforme.

Det kan være en udfordring for nogle udbydere af opgaver i deleøkonomien, da de ikke har adgang til en række overenskomstfastsatte og lovfastede rettigheder, som gælder for lønmodtagere. Disse udfordringer gælder allerede i dag for selvstændige. Den enkelte skal derfor selv sørge for at spare penge op til ferie, sygedage og pension samt sørge for at tegne arbejdsskadeforsikring mv. Udfordringen kan være, at det for nogle mennesker ikke bliver et frivilligt valg mellem at være fastansat lønmodtager, selvstændig eller aktiv i deleøkonomien. Men det kan medføre en situation med usikker beskæftigelse og uden faglig organisering, som ikke samlet kan give en indtægt på niveau med en fuldtidsansættelse.

Udfordring 1 – Nye forretningsmodeller

- *Platformene mener, at de med deres nye digitale forretningsmodeller imødekommer et voksende behov for adgang til fleksible tjenester og arbejdskraft fra virksomheder og privatpersoner.*
- *Nye digitale platformsvirksomheder kan give virksomheder og privatpersoner bedre mulighed for at tilgå serviceydelser og nemmere adgang til ekstra arbejdskraft.*
- *Tvivl om hvilke regler, der gælder, når man er aktiv via platformene, kan afholde virksomheder og privatpersoner fra at trække på de ressourcer, som platformsvirksomheder giver nem adgang til.*

Udfordring 2 – et innovativt potentiale

- *Deleøkonomien er i vækst og de ny forretningsmodeller, som i første omgang især er slået igennem inden for turismeområdet ift. overnatning og transportområdet, breder sig også til andre områder, bl.a. inden for serviceområder som rengøring og havearbejde og udlejning af fx fritidsbåde og værktøj.*
- *På trods af, at dele- og platformøkonomien vokser, udgør den forsat stadig kun en lille del af dansk økonomi.*
- *Ikke desto mindre peger mange på, at dele- og platformøkonomien har et stort potentiale for radikalt at ændre store dele af økonomien og derigennem skabe nye vækstmuligheder for danske virksomheder. Det skal dog samtidig ske i samspil med den traditionelle økonomi og det danske arbejdsmarked.*

Udfordring 3 – En ny type af arbejdsforhold

- *Udgangspunktet for både kollektive aftaler og lovgivning på arbejdsmarkedsområdet er, at den enkelte enten er arbejdsgiver, selvstændig eller lønmodtager.*
- *Platformsvirksomheder peger på, at der er uklarhed om vilkårene for de fleksible jobs, som formidles via deleøkonomiske platforme, i forhold til om denne nye type deltagere kan kategoriseres som selvstændige eller lønmodtagere. Derfor betragtes disse personer undertiden som en ny tredje kategori på arbejdsmarkedet.*
- *Mennesker, der arbejder via platformene, skal selv sikre optjening til pension, sygedagpenge og ferie mv. Det kan være konkurrenceforvridende overfor de traditionelle ansatte, hvis gruppen fx ikke er forsikret eller indbetaler til en pensionsopsparing.*
- *En række platforme har inkorporeret egne forsikringsordninger som en del af deres forretningsmodel, bl.a. igennem minimumsløn, ulykkesforsikring eller et såkaldt velfærdstillæg.*